

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

“Проведення заходів з евакуації на об’єктовому рівні”

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту категорії “Начальники (заступники начальників) навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту”

заступника начальника

Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності
Миколаївської області Чолпана Олександра Борисовича

_____ (підпис слухача)

Керівник роботи: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

До захисту: _____
(допущено / не допущено)

_____ (підпис керівника роботи)

КИЇВ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 Загальні положення.	5
2 Організація цивільного захисту на суб'єкті господарювання	9
2.1 Завдання і обов'язки суб'єкта господарювання	9
2.2 Органи управління, які утворюються на СГ для забезпечення заходів цивільного захисту а також для реагування на НС і ліквідації їх наслідків	9
3 Заходи з евакуації на суб'єкті господарювання	13
3.1 Планування заходів з евакуації	13
3.2 Планування заходів з евакуації при загрозі (виникненні) збройних конфліктів	16
ВИСНОВКИ	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	19

ВСТУП

Захист населення від негативного впливу надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є першочерговим завданням всіх органів державної влади у тому числі місцевих органів влади та керівників об'єктів економіки незалежно від форм власності.

В умовах неповного забезпечення захисними спорудами в містах та інших населених пунктах, що мають об'єкти підвищеної небезпеки, основним способом захисту населення у разі загрози або виникненні надзвичайної ситуації на сьогодні залишається своєчасний і швидкий вивіз або вивід людей з небезпечної зони у безпечні місця, тобто їхня евакуація.

У той же час цей спосіб досить складний, вимагає ретельної підготовки всіх органів і серйозного навчання всіх громадян.

Випускню роботу відпрацьовано в вигляді методичних рекомендацій з метою надання навчально-методичної і практичної допомоги керівникам суб'єктів господарювання.

Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єкт господарювання (СГ) – основна ланка в єдиній державній системі цивільного захисту (ЦЗ) держави, де зосереджено досить багато людських і матеріальних ресурсів. Тому питання організації цивільного захисту на таких об'єктах є досить важливим моментом в загальному обсязі питань цивільного захисту.

Відповідно до чинного законодавства, керівництво підприємства, установи, організації (підприємства) незалежно від форм власності і підпорядкування забезпечує своїх працівників засобами індивідуального та колективного захисту, місцем у захисних спорудах, організує **евакуаційні заходи**, створює сили для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (НС) та

забезпечує їх готовність, виконує інші завдання і заходи у сфері ЦЗ передбачених Кодексом ЦЗ України та іншими законодавчими актами а також несе пов'язані з цим матеріальні та фінансові витрати. Власники потенційно небезпечних об'єктів відповідають також за оповіщення і захист населення, що проживає в зонах можливого ураження від наслідків аварій на цих об'єктах.

Тобто, організація заходів на СГ у сфері цивільного захисту, якість їх планування, виконання та забезпечення в повному обсязі залежить в першу чергу від керівника СГ.

Рекомендації пропонується використовувати керівникам СГ під час планування евакуаційних заходів на СГ та в ході розробки організаційно-розпорядчих документів, які відпрацьовуються на підприємстві, установі, організації з питань організації та проведення евакуаційних заходів .

Рекомендації належить сприймати творчо з врахуванням, в першу чергу, розташування СГ, специфіки та особливостей виробничої діяльності і розміщення підприємств, установ та організацій, які розташовані поблизу СГ.

Варіанти наведених документів необхідно використовувати враховуючи результати аналізу надзвичайних ситуацій, подій та небезпечних факторів, які ймовірні для місця розташування СГ.

Методичні рекомендації відпрацьовані для надання практичної допомоги керівникам СГ, в яких надається перелік документів, які відпрацьовуються на СГ під час організації **евакуаційних заходів**.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Евакуація - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Евакуація проводиться на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівні.

Залежно від обстановки, що склалася та особливостей надзвичайної ситуації встановлені такі види евакуації:

обов'язкова;

загальна або часткова;

тимчасова або безповоротна.

Обов'язкова евакуація населення проводиться у разі виникнення загрози аварії з викидом радіоактивних і небезпечних хімічних речовин, катастрофічного затоплення місцевості та землетрусів, масових лісових і торф'яних пожеж, зсувів, інших геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів, збройних конфліктів.

Загальна евакуація населення проводиться із зон радіоактивного та хімічного забруднення, катастрофічного затоплення населених пунктів у разі руйнування гідротехнічних (гідрозахисних) споруд, хвиля прориву яких може досягнути зазначених населених пунктів менше ніж за чотири години.

Часткова евакуація проводиться для вивезення категорій населення, які за віком чи станом здоров'я у разі виникнення надзвичайної ситуації не здатні самостійно вжити заходів щодо збереження свого життя або здоров'я, а також осіб, які відповідно до законодавства доглядають (обслуговують) таких осіб. Часткова евакуація може проводитися також для інших категорій населення за рішенням відповідних органів і посадових осіб.

Часткова евакуація населення проводиться на підставі рішення місцевої держадміністрації або посадової особи, яка має повноваження щодо прийняття такого рішення.

Евакуація у залежності від обставин може бути тимчасова або безповоротна.

Для проведення загальної евакуації населення залучаються наявні транспортні засоби відповідної адміністративної території, а в разі виникнення безпосередньої загрози життю або здоров'ю населення - додатково транспортні засоби суб'єктів господарювання та громадян. Часткова евакуація населення проводиться з використанням транспортних засобів, що експлуатуються згідно з графіком роботи.

Залучення додаткових транспортних засобів під час проведення часткової евакуації населення здійснюється за рішенням місцевої держадміністрації або посадової особи, яка має повноваження щодо прийняття такого рішення.

Суб'єктові господарювання або громадянину, транспортні засоби яких залучалися для здійснення заходів з евакуації населення, компенсується вартість наданих послуг і розмір фактичних (понесених) витрат за рахунок коштів, що виділяються з відповідного бюджету на ліквідацію загрози виникнення надзвичайної ситуації або наслідків надзвичайної ситуації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Евакуація матеріальних і культурних цінностей проводиться у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, які можуть заподіяти їм шкоду, за наявності часу на її проведення, що визначається на підставі інформації суб'єктів моніторингу, спостереження, лабораторного контролю та прогнозування надзвичайних ситуацій.

Перелік, обсяги та черговість проведення евакуації матеріальних і культурних цінностей визначаються органами державної влади, суб'єктами господарювання, громадськими об'єднаннями та громадянами, у віданні або власності яких перебувають зазначені цінності, та враховується під час планування заходів з евакуації.

Приймання, перевезення, розміщення, облік та зберігання евакуйованих матеріальних і культурних цінностей здійснюється органом, відповідальним за організацію проведення евакуації, у визначеному законодавством порядку.

Кардинальне вирішення проблем захисту персоналу СГ, населення і територій від НС, зменшення їх соціально-економічних і екологічних наслідків можливе лише проведенням цілого комплексу заходів.

У значній мірі досягнення цієї мети залежить від уміння керівника об'єкту спрогнозувати усі можливості НС, чітко спланувати заходи по їх попередженню та ліквідації наслідків, організувати управління під час виконання цих заходів, високого стану готовності до дій у НС органів управління, сил ЦЗ, які створені на СГ і персоналу.

Виконання всіх умінь, завдань, перш за все, буде залежати від планування і виконання цих заходів на СГ.

Головною метою планування заходів ЦЗ на СГ є:

створення умов для організованого і своєчасного проведення заходів щодо захисту робітників, службовців, їх сімей і населення, яке мешкає в зоні можливого ураження;

забезпечення успішного проведення рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків НС техногенного та природного характеру, участі в антитерористичній діяльності.

Крім того планування заходів керівником має бути також спрямоване на те, щоб запобігти або максимально знизити людські та матеріальні втрати, а також забезпечити життєдіяльність галузі, регіону підпорядкованого йому об'єкту і населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Ці та інші вимоги до планування, керівник повинен застосовувати в тісному взаємозв'язку, тому що всі вони спрямовані на повне і ефективно забезпечення дій органів управління, застосування сил та засобів, які утворені на СГ для виконання заходів ЦЗ.

За виконання заходів з ЦЗ на підприємстві відповідає керівник, а планування заходів з ЦЗ на підприємстві виконує структурний підрозділ з

питань ЦЗ або призначена посадова особа (особа) з питань НС відповідно п.2 ст. 20 Кодексу цивільного захисту України.

Тому для якісного виконання заходів ЦЗ на СГ керівник усвідомлює що йому необхідно робити, оцінює можливості підприємства, його забезпечення, приймає рішення по їх виконанню та приступає до організації цивільного захисту на об'єкті.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА СГ

Для організації цивільного захисту на СГ керівник повинен знати порядок своєї роботи. Тому, що від ретельного та цілеспрямованого планування залежить якість виконання заходів на СГ.

2.1 Завдання і обов'язки суб'єкта господарювання

До завдань і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту визначених в ст.20 Кодексу цивільного захисту України належить цілий ряд заходів серед яких і - організація та здійснення під час виникнення надзвичайних ситуацій **евакуаційних заходів** щодо працівників та майна СГ.

2.2 Органи управління, які утворюються на СГ для забезпечення заходів ЦЗ а також для реагування на НС і ліквідації їх наслідків

Загальне керівництво цивільним захистом на СГ здійснює керівник підприємства, якій несе відповідальність за організацію та стан ЦЗ, за постійну готовність сил і засобів до проведення аварійно – рятувальних та інших невідкладних робіт.

Для вирішення завдань пов'язаних із захистом персоналу від наслідків НС на СГ, керівник утворює та призначає наказом комісію з питань евакуації (постанова КМУ від 30.10.13 №841 “Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій”)

На об'єктах господарювання, що потрапляють у зони можливих надзвичайних ситуацій, з чисельністю працюючого персоналу менш як 50 осіб комісії з питань евакуації не утворюються, а призначається відповідальна особа, що виконує функції комісії.

Комісія з питань евакуації, утворена на СГ:

розробляє план евакуації працівників, документів та майна у район нового місця розташування СГ і організує здійснення евакозаходів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

складає і регулярно коригує (не рідше двох разів на рік) списки на евакуацію працівників;

підтримує в межах її діяльності взаємодію з евакокомісіями районної адміністрацій та органів державної влади міста, а також з місцевими органами влади у районі нового місця розташування СГ;

оповіщає працівників СГ про початок евакуації, здійснює реєстрацію працівників;

розподіляє людей за транспортом, організує посадку евакуйованих на транспорт та їх відправлення до пунктів призначення, забезпечує зустріч та розміщення евакуйованих у районі нового місця розташування СГ;

організує інформаційне забезпечення евакуйованих працівників;
здійснює інші функції, що випливають з покладених на неї завдань.

Евакокомісія має право:

отримувати від кадрового органу СГ дані, які необхідні для складання та уточнення списків працівників, що підлягають евакуації;

самостійно здійснювати взаємодію з евакокомісіями територіальних органів влади і міської адміністрації за місцем постійної дислокації СГ і в районі її нового місця розташування;

безпосередньо звертатися до керівників структурних підрозділів об'єкта з питань планування проведення евакозаходів, складання переліку документів та майна, що підлягають вивезенню, а також визначення черговості евакуації підрозділів та майна.

Об'єктову комісію з питань евакуації очолює, як правило, один із заступників директора (керівника) СГ, заступником голови - начальник відділу або сектору кадрів або працівник, який відповідає за роботу з персоналом, секретарем комісії - спеціально визначена особа, яка відповідає за цивільний захист на об'єкті. До складу комісії призначаються начальники основних служб (відділів), начальники цехів або їхні заступники.

До складу об'єктової комісії з евакуації можуть входити:

голова евакуаційної комісії;

заступник голови евакуаційної комісії;
 секретар евакуаційної комісії;
 група зв'язку та оповіщення (1-2 особи);
 група обліку евакуйованих (2-3 особи);
 група збору і відправлення евакуйованих (3-5 осіб);
 група супроводження евакуйованих (4-5 осіб);
 група забезпечення зустрічі та розміщення евакуйованих (2-4 особи);
 група матеріально-технічного забезпечення заходів евакуації (4-5 осіб);
 представники комісії з питань евакуації на ЗПЕ, на пунктах (станціях)
 посадки.

До складу збірному пункту евакуації (ЗПЕ) входять:

начальник збірному пункту евакуації;
 заступник начальника збірному пункту евакуації;
 група реєстрації та обліку (4–6 осіб);
 група комплектування колон, ешелонів і їх відправлення в безпечні
 райони (4–6 осіб);
 група охорони громадського порядку (2–3 особи);
 медичний пункт (3 особи);
 кімната матері і дитини (2–3 особи);
 стіл довідок;
 комендант.

ЗПЕ розгортаються в будівлях громадського призначення за рішенням
 центральних і місцевих органів виконавчої влади, наказами керівників об'єктів
 на період проведення евакуації працівників та членів їх сімей.

Основні завдання ЗПЕ:

відповідно до підпорядкування підтримання зв'язку з евакуаційною
 комісією міністерства (відомства) області, міста, району, об'єкта, які закріплені
 за ЗПЕ, транспортними органами, вихідними пунктами пішохідних маршрутів;
 інформування голови евакуаційної комісії про час прибуття працівників та
 членів їх сімей на ЗПЕ і час відправлення їх в безпечні райони (пункти);

ведення обліку евакуйованих працівників та членів їх сімей які вивозяться всіма видами транспортних засобів та виводиться пішим порядком;

у встановлені терміни доповідати голові комісії з питань евакуації про хід відправлення евакуйованих працівників та членів їх сімей у безпечні райони (пункти);

надання необхідної медичної допомоги хворим, які перебувають на ЗПЕ;

організація охорони громадського порядку на ЗПЕ;

забезпечення укриття працівників та членів їх сімей в захисних спорудах.

У разі виникнення аварій, катастроф на вибухово-, пожежо-, хімічно-, радіаційно-небезпечних об'єктах, стихійного лиха, евакуація населення (працівників) може здійснюватися без розгортання збірних пунктів евакуації. Їх завдання в цих випадках покладається на оперативні групи.

До складу оперативних груп входять представники груп обліку та реєстрації збірних пунктів евакуації, транспортного забезпечення, охорони громадського порядку та охорони здоров'я.

Проміжні пункти евакуації (ПрПЕ) утворюються на суб'єктах господарювання, які у своїй виробничій діяльності використовують технології (матеріали), які вразі аварії можуть причинити до радіоактивного (хімічного) забруднення території або знаходяться в зоні впливу таких аварій інших суб'єктів господарювання та мають для цього відповідно підготовлених працівників і обладнання.

Приймальні пункти евакуації (ППЕ) суб'єкт господарювання утворює при наявності у своїй власності розміщених у безпечному районі (за зоною дії надзвичайної ситуації) відповідних елементів інфраструктури життєзабезпечення.

Вимоги до утворення ПрПЕ і ППЕ приведені в пункті 2.1 Розділу II посібнику «Захист населення і територій від НС».

3 ЗАХОДИ З ЕВАКУАЦІЇ НА СГ

3.1 Планування заходів з евакуації

Для планування, підготовки і здійснення евакуації, прийняття та розміщення населення (працівників), на СГ незалежно від форми власності і підпорядкування, наказом керівника створюються тимчасові органи з евакуації до яких належать, як правило, комісія з питань евакуації і збірний пункт евакуації (ЗПЕ), також за відповідних умов проміжний пункт евакуації (ПрПЕ) та приймальний пункт евакуації (ППЕ).

Час на розгортання і підготовку евакуаційних органів до роботи не повинен перевищувати чотирьох годин з моменту отримання розпорядження про проведення евакуації.

Перелік документів комісії з питань евакуації СГ:

- положення про комісію з питань евакуації СГ;
- структура комісії з питань евакуації СГ;
- функціональні обов'язки особового складу комісії з питань евакуації СГ;
- основні завдання евакуаційної комісії з питань евакуації;
- календарний план роботи комісії з питань евакуації;
- план евакуації об'єкта;
- схема оповіщення і зв'язку і під час проведення заходів з евакуації;
- пам'ятка евакуйованим;
- штатно-посадовий список особового складу комісії з питань евакуації;
- облік працівників СГ, що евакуюються;
- список розселення працівників СГ;
- списки працівників, що підлягають евакуації.

З урахуванням аналізу і оцінки обстановки що склалася можуть бути прийняті рішення:

проведення евакуації усередині об'єкта (переміщення людей з будинку в будинок, з нижніх поверхів на верхні або навпаки, укриття у захисних спорудах);

виведення персоналу за межі об'єкта;
застосування комбінованого методу (наприклад, укриття людей на нижніх поверхах з наступним виведенням за межі об'єкта).

Найбільш складний в організаційному відношенні, але більше ефективний вид евакуації - виведення людей за межі об'єкта у безпечне місце. Для його здійснення завчасно, протягом року, проводяться підготовчі заходи, до числа яких відносяться:

складання плану евакуації об'єкта та у його структурних підрозділах (Кодекс цивільного захисту України від 02.10.12 №5403-VI, постанова КМУ від 30.10.13 №841 “Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій”);

підготовка системи пунктів тимчасового розміщення і тривалого проживання працівників, виведених із зон НС;

підготовка людей до евакуації, яка здійснюється шляхом проведення спеціальних занять тренувань і навчань на об'єктах.

План евакуації СГ, якій складається з текстової частини та карти або схеми, розробляє комісія з питань евакуації, підписує голова, затверджує керівник СГ, та погоджується з органом, на території якого планується розміщення евакуйованого персоналу.

Маршрути евакуації вибираються з урахуванням обстановки, що може виникнути при НС. Вивід людей із зони НС здійснюється з урахуванням напрямку вітру, в обхід зруйнованих будинків, завалів та інших перешкод. Такі схеми розробляються завчасно на основі ретельного і всебічного прогнозу обстановки, що може скластися в результаті НС.

План евакуації і всі розрахунки доводяться керівництвом об'єкта до підрозділів у вигляді виписок, де розробляється уточнений план евакуації цеху, відділу, служби.

Щоб кожний робітник і службовець знав свої реальні дії, доцільно на видному і доступному кожному працівникові місці вивісити наступні документи:

сигнали оповіщення ЦЗ та порядок дій за ними;
план - графік евакуації підрозділу, схеми евакуації;
розрахунок робітників та службовців по ділянках на евакуацію;
графік безаварійної зупинки виробництва;
інструкції з безаварійної зупинки;
розрахунок робітників та службовців, які виділяються у об'єктові формування, а також у власні цехові аварійно-рятувальні групи.

План евакуації щороку уточнюється до 01 березня станом на 01 січня поточного року. Унесення змін до планів засвідчується підписом голови комісії з питань евакуації.

Питання евакуації включаються для вивчення в тематику занять із робітниками та службовцями у системі навчання з ЦЗ. Крім того, зі знов прибулими працівниками обов'язково проводиться вступний інструктаж на робочому місці, де повинні бути доведені питання захисту у НС, у тому числі і з евакуації.

3.2. Планування заходів з евакуації при загрозі (виникненні) збройних конфліктів

За планування заходів з евакуації із зон збройних конфліктів відповідають центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання.

При плануванні заходів з евакуації враховуються райони можливих бойових дій та безпечні райони, визначені Міністерством оборони України на особливий період.

Планування заходів з евакуації матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній власності, здійснюється на підставі Переліку матеріальних і культурних цінностей, що перебувають у державній власності та потребують евакуації в разі збройних конфліктів, визначеного Порядком проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841.

Заходи з евакуації в разі збройних конфліктів розробляються в плані цивільного захисту на особливий період окремим розділом з визначенням особливості проведення обов'язкової евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у разі виникнення збройних конфліктів (з районів можливих бойових дій у безпечні райони), наведенням висновків з оцінки обстановки та зазначенням інформації щодо:

порядку оповіщення про початок евакуації;

кількості населення, яке підлягає частковій евакуації, за категоріями (у тому числі осіб з інвалідністю);

обсягів та номенклатури матеріальних і культурних цінностей, що підлягають евакуації;

порядку вивезення населення та матеріальних і культурних цінностей у безпечні райони;

порядку організації охорони матеріальних і культурних цінностей під час їх евакуації;

пунктів завантаження на транспортні засоби матеріальних і культурних цінностей;

маршрутів евакуації;

безпечних районів, куди здійснюється евакуація населення та матеріальних і культурних цінностей;

пунктів вивантаження матеріальних і культурних цінностей у безпечних районах;

особливостей планування екстреної евакуації населення із зон можливого ураження.

Заходи з приймання та розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей у разі збройних конфліктів розробляються в плані цивільного захисту на особливий період місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, на території яких визначено безпечні райони.

ВИСНОВКИ

Розглянуті питання планування та організації евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей на усіх рівнях функціонування системи цивільного захисту дозволяє визначити місце кожного органу державної влади, суб'єкта господарювання, кожного громадянина при організації такого важливого заходу захисту населення в умовах загрози або виникнення надзвичайної ситуації, як евакуація.

Ефективність заходів з евакуації на регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях забезпечується своєчасним утворенням та якісною організацією роботи органів з евакуації, їх підготовкою та навчанням, своєчасним застосуванням розроблених документів з питань проведення евакуації.

Успішне виконання заходів з евакуації потребують чіткого планування, відповідального призначення членів тимчасових органів з евакуації та вирішення економічного, соціального, транспортного, медико-санітарного, фінансового і других видів забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс цивільного захисту України.

2. Постанови кабінету Міністрів України:

від 09.01.14 №11 “Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту”;

від 30.10.13 №841 “Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”;

від 30.11.16 №905 “Про внесення змін до ПКМУ №841”;

від 23.10.13 №819 ”Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту“;

від 26.06.13 №444 “Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»

від 27.09.17 №733 “Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв’язку у сфері цивільного захисту”;

3. Накази ДСНС України:

від 12.07.16 №335 “Примірний перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб’єктами господарювання”;

від 07.09.10 №761 “Про затвердження методичних розробок з питань організація планування та проведення евакуаційних заходів на об’єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій”;

від 07.09.04 №44 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо планування і порядку проведення евакуації населення”;

від 27.07.05 №102 “Про затвердження Методичних рекомендацій з питань планування і організації транспортного забезпечення евакуаційних заходів у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного

характеру та в особливий період”;

4. Накази МВС України:

від 10.07.17 №579 “Про затвердження Методики планування заходів з евакуації”;

5. Навчальний посібник “Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій”. Том 4. Київ 2008